

Oslo, 11. mars 2022

Ettersending av materiale til Åpen folkekirkes landsmøte 19. og 20. mars

Kjære landsmøtedelegat!

Nå er det bare litt over en uke til vi møtes på Hamar. I sakspapirene du allerede har fått, er det noen forslag til vedtak som mangler. I sak ÅF LM 10/22 Ny kirkelig organisering, fremmes det et ikke ferdig forslag til vedtak, men det er en tekst som viser retningen og nivået AU ser for seg. Forslaget til vedtak i sak ÅF LM 09/22 Videre utvikling og styrking av folkevalgtrollen og kirkedemokratiet, er derimot mer helhetlig. I tillegg ligger det ved forslag til ordstyrere og redaksjonskomiteer under LM.

Så langt i år har i underkant av 500 betalt medlemskontingenten. Det er veldig bra, samtidig som vi har et godt stykke til de 3000 som i løpet av neste år skal ha betalt medlemskapet. I løpet av LM-helga vi skal ha sammen, er målet å komme over 1000 medlemmer. Det høres kanskje mye ut, men med litt aktiv bruk av nettverkene våre og personlig invitasjon til familie, venner, kjente og bekjente, tror jeg vi skal klare det. Om alle vi som skal på landsmøtet verver 10 nye medlemmer, vil vi ha over 600 nye medlemmer. Så tenk igjennom hvem som kan verves, og du kan allerede starte på jobben. De vil selvsagt telle med. Det ligger skjema for å melde seg inn på nettsiden og en kan betale direkte: <https://www.zubarus.com/znewmember.php?publisherId=169>.

Saksdokumenter og program for landsmøtet er lagt på nettsiden vår:

<https://apenfolkekirke.org/2022/03/program-og-sakspapirer-landsmote-2022/>. Det blir registrering fra kl 11 lørdag 19. mars.

Jeg gleder meg til vi skal møtes neste helg, og til det kirkepolitiske verkstedet og fellesskapet vi skal ha sammen.

Vennlig hilsen

Gard Sandaker-Nielsen

leder i Åpen folkekirke

Sak ÅF LM 10/22 Ny kirkelig organisering

Se saksdokumenter for introduksjon til saken. Det har kommet to juridiske betenkninger, fra advokatfirmaene Hjort og Wiersholm. Se vedlegg bakerst for en oppsummering om disse.

AU har startet på et forslag til vedtakstekst, som må bearbeides videre under LM:

Landsmøtet i Åpen folkekirke anerkjenner at det ikke er støtte i høringen til et nytt prostirådsnivå i Den norske kirke. Åpen folkekirke mener at ny kirkelig organisering i Den norske kirke må ta utgangspunkt i dagens nivåer, menighetsråd, fellesråd, bispedømmeråd, Kirkeråd og Kirkemøtet. Det må utformes modeller som Kirkemøtet kan ta stilling til. Disse modellene må tegnes tydelig ut og konsekvensutredes. Vi er en luthersk kirke, der oppdraget ivaretas av det allmenne prestedømme, samtidig som det er innstiftet en særskilt tjeneste for ord og sakrament: prestedtjenesten. Dette må ivaretas på en god måte i framtidens kirkeorganisasjon.

Landsmøtet i Åpen folkekirke ønsker å understreke noen prinsipper for det videre arbeidet:

- *Soknet er grunnenheten i Den norske kirke. Det er der livet leves, evangeliet forkynnes og sakramentene forvaltes.*
- *Det er først og fremst oppdraget og budskapet som binder kirken sammen. Dette ansvaret ligger i den kirkelige rådsstrukturen.*
- *Biskopens er sentrale symboler på kirkens enhet. Deres tilsyn må utvides til å gjelde hele Den norske kirke i bispedømmet og tilsynet må tilføres virkemidler og verktøy.*
- *Biskopen trenger ikke være arbeidsgiver, men biskopen skal fortsatt lede prestedtjenesten.*
- *Det må ikke være uklart hvem som har ansvaret for en arbeidstaker.*
- *Alle kirkens medarbeidere må tilsettes i store nok enheter til å sikre at det er fleksibilitet og godt nok søkergrunnlag. Prostiet bør fortsette som prestenes tjenestedistrikt.*
- *Det er viktig å sikre god relasjon og kontakt mellom den lokale kirken og kommunen. Åpen folkekirke har merket seg de tydelige signalene fra kommunene til å anerkjenne og sikre kirkens innsats og bidrag i lokalsamfunn over hele landet.*
- *Folkevalgtes rolle må styrkes og synliggjøres bedre i hele kirkeorganisasjonen, fra menighetsmøte til kirkemøte.*
- *Det må etableres valgordninger som sikrer legitimitet og innflytelse til alle kirkens medlemmer. Alle kirkelige valg bør*
- *Det må innskjerpes krav til daglig ledelse i soknet, og det må utformes to-tre modeller KM kan ta stilling til.*
- *Det må være gode modeller for samvirke lokalt, og kirken må opptre som en samlet virksomhet.*
- *Ny organisering må realisere en kirke som henger bedre sammen. Det gjelder på en rekke områder, som felles varslingsrutiner, epostlister, personalreglement, IKT, HMS og GDPR.*

Se saksdokument for informasjon om saken.

Forslag til vedtak:

Landsmøtet i Åpen folkekirke takker Askeland-utvalget for viktige bidrag til å gi kirkelig begrunnelse og legitimitet til folkevalgtrollen. Mange av forslagene har Åpen folkekirke allerede vedtaksfestet og ser fram til at de blir anerkjent og fulgt opp i Den norske kirkes besluttende organer. Landsmøtet i Åpen folkekirke forutsetter at utvalgets forslag blir sendt på høring og behandlet på saksvarende måte på Kirkemøtet, helst i 2022 og senest i 2023.

Åpen folkekirke ser fram til at følgende punkter blir fulgt opp og vedtatt i de kompetente organene i Den norske kirke:

- Det er behov for å sette opplæring og kompetanseheving og -utvikling av folkevalgte i system.
- Kirken må bruke mer ressurser på folkevalgte. I dag brukes knapt penger på å sikre en profesjonell ledelse av de ulike rådene og Kirkemøtet. Det må være sammenheng mellom ansvar og ressurser til å løse oppdraget.
- Det må etableres en lederplattform/ lederinstruks, som tydeliggjør rolle og forventning til ledere av menighetsråd, fellesråd og bispedømmeråd, samt de sentralkirkelige rådene Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd og Den norske kirkes ungdomsutvalg.
- Det må sikres gode nettverk og løpende dialog mellom rådsledere på ulike nivåer.
- Godtgjøring av folkevalgte må stå i stil til forventning til rolle, ansvar og ressursbruk (tidsbruk). Kirkerådsleder må honoreres i 100% stilling fra og med valget i 2024.
- Demokratireformen har fokusert på ytre rammer og form på kirkedemokratiet. Framover må det være økt oppmerksomhet på indre rammer og demokratiets rekkevidde. Kirkens organer må sørge for at kirken i større grad satser på videre utvikling på innholdet og kvaliteten på kirkedemokratiet,
- Fram til nå har rådsleders rolle i det kirkelige demokrati i stor grad vært forstått som å lede rådets arbeid i møtene (i motsetning til politisk lederskap). Åpen folkekirke har bidratt til å tydeliggjøre og utvide rollen der vi er i posisjon, og dette arbeidet må fortsette. Det bør vurderes å etablere en representativ rolle som også innebærer formell representasjon. Åpen folkekirke støtter Askeland-utvalgets forslag om at det bør gjennomføres en utredning av rådsleder som rettslig representant for kirken.
- Folkevalgte må også forventes å bli involvert i løpende problemidentifisering og i utviklingen av løsningsalternativer som en del av ledelsen av rådene.
- Større ambisjoner og forventninger til daglige ledere forutsetter eller påtvinger gjennomtenkt folkevalgtrolle med overordnet styringsansvar og en tydelig lederrolle for valgt leder. Valgt leder er den daglige lederens arbeidsgiver.
- I dag finnes det ikke noe felles oversikt over alle folkevalgte og rådsmedlemmer i Den norske kirke, verken nasjonalt eller regionalt. Det må komme på plass i den nære framtid.
- Folkevalgte ledere er ikke frivillige, men ledere med stort ansvar for drift og ledelse av kirken. Åpen folkekirke støtter Askeland-utvalgets forslag om at det etableres en særskilt tjeneste med styringsoppgaver.
- Den norske kirke bør vurdere økt ansvar for kontrollutvalg og systematisk bruk av internrevisjon.

- Åpen folkekirke ser potensialet i menighetsmøtet som soknets møtested for alle kirkemedlemmer. Det bør vurderes om flere oppgaver kan tillegges menighetsmøtet i ny kirkelig organisering.
- Åpen folkekirke anerkjenner at mange menighetsråd mangler administrativ støtte. Det er noe som bør prioriteres i det videre arbeidet.
- Etter 1. januar 2021 har det blitt begrensede muligheter for fri fra jobb. Åpen folkekirke støtter Askelands-utvalgets forslag om at det bør vurderes om det er mulig å få gjeninnført rett til fri for å utøve verv, i en eller annen form.
- Åpen folkekirke erkjenner at nesten 60 prosent av de som svarte på undersøkelsen som var en del av arbeidet i folkevalgtutvalget, var mellom 50 og 69 år. Det bør igangsettes et arbeid for å øke antallet som stiller til valg og det er i viktig å senke gjennomsnittsalderen.
- Valget i 2027 må foregå som direktevalg. I valget til Kirkemøte og bispedømmeråd skal valget gjennomføres som valg mellom alternative valglistor, uten nominasjonskomiteer nedsatt av bispedømmene. Prinsippene må inn i arbeidet med kirkelig organisering.

Sak ÅF LM 02/22   Valg av ordstyrer

AU foreslår at LM velger følgende ordstyrere:

- Thor Magne Seland, Stavanger
- Gunhild Tomter Alstad, Hamar

Sak ÅF LM 05/22   Nedsetting av redaksjonskomite

AU foreslår at det nedsettes to redaksjonskomiteer, men følgende sammensetning:

Redaksjonskomité 1, blant annet Ny kirkelig organsering

- Grete Bækken Mollan, Nidaros (leder)
- Lill Tone Grahl-Jacobsen, Tunsberg
- Harald Askeland, Oslo
- Finn Huseby, Hamar
- Åse Helene Bakkevig Dagsland, Stavanger
- Karl Johan Kirkebø, Bjørgvin

Redaksjonskomité 2, blant annet folkevalgtrollen og kirkedemokrati

- Gunnar Winther (leder), Nidaros
- Linn Strømme Hummelvoll, Tunsberg
- Marius Berge Eide, Oslo
- Odd-Inge Rønning Uleberg, Agder og Telemark
- Tove Karoline Knutsen, Nord-Hålogaland
- Oddny Miljeteig, Bjørgvin

Vedlegg:

Notat til **Sak ÅF LM 10/22 Ny kirkelig organisering**

HJORT OG WIERSHOLM

Kirkerådet har bedt to advokatfirma om å vurdere hvor godt det rettslige grunnlaget for å overføre alle ansatte til rettssubjektet den norske kirke er.

Relevante bestemmelser i Lov om tros- og livssynssamfunn:

§ 11. Soknet og Den norske kirke

Soknet er den grunnleggende enheten i Den norske kirke og kan ikke løses fra den.

Både soknet og Den norske kirke er egne rettssubjekter og har rettigheter og forpliktelser, er part i avtaler med private og offentlige myndigheter og har partsstilling overfor domstoler og andre myndigheter.

Kirkemøtet opptre på vegne av rettssubjektet Den norske kirke, og menighetsrådet opptre på vegne av soknet, når ikke annet er fastsatt i eller i medhold av lov.

Kirkemøtet kan fastsette at ett eller flere organer skal ivareta oppgaver for flere sokn.

Kirkemøtet gir nærmere regler om oppgavefordeling mellom soknets organer.

§ 12. Kirkemøtet

Kirkemøtet fastsetter kirkens grunnlag og lære og alle liturgier og gudstjenstlige bøker.

Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser om kirkens organisering, kirkelig inndeling og kirkelige organer og om valg til disse organene.

Kirkemøtet kan ikke treffe vedtak eller gi instruks i enkeltsaker som soknets organer skal avgjøre.

Forslag til vesentlige endringer i bestemmelsene i dette kapitlet skal legges fram for Kirkemøtet.

Advokatfirmaene Hjort og Wiersholm har ulike tolkninger av de relevante bestemmelser i loven.

HJORT

Sitater fra lovproposisjonen viser at formålet med bestemmelsen i § 11 siste ledd var å gjøre det klart at Kirkemøtet kan fastsette at ett organ skal ivareta oppgaver for flere sokn. Bestemmelsen i § 11 siste ledd gir derimot ikke myndighet til å frata oppgaver fra soknet og legge disse til et annet organ som utleder sin myndighet fra for eksempel rDnk.

Hjort viser til at det følger klart av forarbeidene at et gjennomgående hensyn var at opprettelsen av Den norske kirke som selvstendig rettssubjekt ikke skulle svekke soknets selvstendighet, jf. Prop. 55 L (2015-2016) s. 5: «Et hovedsynspunkt i reformen er at soknenes selvstendighet skal føres videre.

Hvert av de 1.280 soknene vil dermed fortsatt være den grunnleggende enheten i Den norske kirke og ha en selvstendig rettslig stilling. Soknet vil fortsatt være arbeidsgiver for sine tilsatte og ha sin selvstendige økonomi. Også kommunenes finansieringsansvar for kirkens lokale virksomhet foreslås ført videre.

I Müller-Nilsen-utvalgets rapport (M-N) er det uttalelser som kan oppfattes slik at Kirkemøtet kan legge oppgaver til et annet organ så lenge oppgaven ikke ved lov er lagt til soknene. Etter Hjorts vurdering må imidlertid utgangspunktet være det motsatte; det kreves et særskilt grunnlag, enten i lov eller avtale, for at Kirkemøtet skal kunne frata soknet oppgaver det har i dag, uavhengig av om soknene har disse oppgavene i kraft av lov eller i kraft av soknenes private autonomi. M-N går

dermed etter Hjorts vurdering for langt når det trekkes den slutning at Kirkemøtet kan organisere bort oppgaver fra soknene, så lenge de lovpålagte oppgavene til soknene ikke berøres.

Hjort konkluderer etter dette med (Pkt 3.4 Konklusjon): "Kirkemøtet kan klart nok gi bestemmelser som griper inn i soknenes autonomi for å holde trossamfunnet sammen, og Kirkemøtet kan fastsette at et organ skal ivareta oppgaver på vegne av flere sokn. Men forarbeidene til trossamfunnsloven § 12 andre ledd og sammenhengen med andre bestemmelser i trossamfunnsloven, må etter vår vurdering innebære at oppgaver ikke ensidig kan fratras soknene og legges til et organ som ikke opptre på vegne av soknet. Hovedutvalgets (M-N) modell 2 vil derfor gå lenger i å gripe inn i soknenes autonomi enn det trossamfunnsloven gir grunnlag for. Dette innebærer at Kirkemøtet trolig ikke har rettslig adgang til å fastsette at arbeidsgiveransvaret skal overføres fra soknet til rDnk."

WIERSHOLM

Wiersholms vurdering er at trossamfunnsloven § 12 annet ledd gir Kirkemøtet omfattende kompetanse til å fastsette den nærmere organiseringen i kirken. Denne kompetansen omfatter også overføring av ansvarsområder og oppgaver på tvers av kirkens rettssubjekter og deres organer innenfor lovens rammer, herunder overføring av arbeidsgiveransvar fra soknet v/fellesrådet til rDnk. Trolig vil verken soknets lovfestede status som selvstendig rettssubjekt eller dagens todelte finansieringsmodell sette rettslige skranke for slik overføring. En eventuell overføring kan likevel gi opphav til problemstillinger av praktisk og rettslig art som må vurderes nærmere og håndteres. En åpen, grundig og betryggende saksbehandling ved vurderingen av ulike alternativer for arbeidsgiverorganisering er viktig av flere grunner, herunder vil en god saksbehandling trolig understøtte at Kirkemøtets eventuelle beslutninger ligger innenfor lovens ramme.

Wiersholm skriver: "Loven videreførte (dermed) soknets rettslige stilling, og departementet presiserte samtidig at det nye rettssubjektet for Den norske kirke ikke ville være" ansvarlig for soknets økonomiske disposisjoner eller hvordan soknet ivaretar sine oppgaver som arbeidsgiver". Det ble imidlertid ikke på noe tidspunkt gitt uttrykk for at soknets rettslige status og selvstendighet var betinget av at de lokalkirkelige ansatte hadde soknet som formell arbeidsgiver."

Wiersholm skriver videre: «Det er heller ingen prinsipielle rettslige hinder for å delegere arbeidsgiverfunksjoner eksternt til et annet rettssubjekt, for eksempel ved avtale om at en leverandør på vegne av arbeidsgiver skal ivareta HMS-relaterte oppgaver på en byggeplass. En sentral premiss er imidlertid at delegasjon ikke fratras arbeidsgiver ansvaret for de oppgaver som eventuelt delegeres, slik at ansatte vil kunne forholde seg til og eventuelt gå til sak mot arbeidsgiver uavhengig av eventuell delegasjon.

Wiersholm drøfter også "delegering av arbeidsgiverfunksjoner" fra DNK til FR.

Her diskuteres konsekvensene av en de facto delt arbeidsgiverfunksjon: "Det kan (derfor) være en fordel for kirken å beholde en viss kjerne arbeidsgiverfunksjoner på det sentrale toppnivået, særlig hva gjelder oppgaver knyttet til håndheving av ansettelsesavtalene"

«Et viktig spørsmål for kirken i denne sammenheng er hvordan tilsettingsprosesser skal legges opp ved en eventuell overføring av alle ansatte til RDNK, herunder hvordan behovet for lokal innflytelse ved tilsetninger kan ivaretas. På bakgrunn av kirkens ønske om å oppnå en enhetlig og tydelig arbeidsgiverlinje, bør en målsetting ved den nærmere fastsettingen av kirkens organisering være at formell tilsetting skjer av et organ for RDNK som reell arbeidsgiver. Selv om det prinsipielt er mulig å

delegere tilsettingsmyndigheten til et eksternt organ, for eksempel dagens kirkelige fellesråd, vil dette på bakgrunn av de ovennevnte risikofaktorene kunne være problematisk. Etter vår vurdering vil kirken være tjent med å søke å finne andre måter å sørge for lokal innflytelse på.»

«Spørsmålet er derfor om det kan være aktuelt å etablere flere tilsettingsråd i RDNK på ulike nivåer og/eller for ulike geografiske områder. Foruten de generelle hensynene som gjør seg gjeldende ved intern delegasjon, som påpekt ovenfor, kan vi ikke se at det er prinsipielle rettslige hinder for å etablere en ordning med flere tilsettingsråd, og den nærmere organiseringen blir i større grad et spørsmål om hensiktsmessighet. En tenkt ordning hvor det for eksempel etableres et tilsettingsråd for hvert av de 94 prostiene synes imidlertid å harmonere dårlig med kirkens ønske om én felles og tydelig arbeidsgiver, og kan dermed gi grunnlag for tvil om formålet med reformen. Fra et slikt perspektiv er 11 tilsettingsråd på bispedømmenivå mindre betenkelig. På dette nivået har kirken allerede erfaring med og etablert praksis for involvering av lokalkirke ved tilsetting av prester, hvilket kan gi nyttige perspektiver ved utformingen av ny tilsettingsordning i RDNK, selv om lokal involvering eventuelt ivaretas på en annen måte.»

«Uavhengig av det ovennevnte, vil tilsettingsmyndigheten for ansatte i RDNK nasjonalt måtte plasseres sentralt. Det kan være hensiktsmessig at den sentrale tilsettingsmyndigheten, i tett samarbeid med et sentralisert HR-team, har et hovedansvar for å sikre gjennomgående profesjonalitet og felles praksis også i eventuelle regionale tilsettingsråd, slik at tilsettingsprosessene følger de samme prosedyrene uavhengig av hvor i landet tilsettingen skjer. Det vil i denne sammenheng også være viktig å sørge for at tilsettingsrådene har tilstrekkelig kjennskap til regelverket som kommer til anvendelse ved tilsettinger, som etter kirkeordningen § 42 blant annet omfatter forvaltningsloven kapittel 2 og 3.28.»

«Vi kan imidlertid ikke se at det er noen prinsipielle rettslige hindre for at arbeidsgiveransvaret og innholdsansvaret ligger hos to ulike rettssubjekter. For å videreføre eksempelet med vedlikehold, følger det allerede av gjeldende trossamfunnslov at kommunen kan yte tjenester i stedet for å gi tilskudd til bemanning til vedlikeholdsoppgaver. Dersom kommunen yter vedlikeholdstjenester etter denne bestemmelsen, vil innholdsansvaret for vedlikeholdsoppgaven etter kirkeordningen fortsatt ligge hos fellesrådet, selv om arbeidsgiveransvaret for ressursene som konkret utfører arbeidet vil ligge hos kommunen som arbeidsgiver for disse. Vi kan ikke se at det er grunner for at den rettslige adgangen til å skille arbeidsgiver- og innholdsansvar skal være mindre hva gjelder for eksempel menighetsprestetjenesten, herunder slik at arbeidsgiveransvaret for prestene forblir i RDNK mens innholdsansvaret med hjemmel i kirkeordningen legges til soknet v/menighetsrådet.»

I Pkt 5.2.3 Praktiske hensyn heter det: "Det kan være viktig å være oppmerksom på kravet om at kommunens tilskudd gis etter budsjettforslag fra soknet i et eventuelt videre arbeid med en omorganisering, herunder for å unngå at budsjettgrunnlaget fra soknet påvirkes av en omorganisering til et sentralt arbeidsgiveransvar.»